

4 NOWE WPISY NA KRAJOWEJ LIŚCIE NIEMATERIALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Posted on 22 grudnia 2025

Decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego wzbogaciła się o cztery kolejne elementy. Są to: **Niedźwiedzie wielkanocne z Góry**, **Procesja Bożego Ciała z tradycją dywanów kwiatnych w Skęczniewie**, **Procesja ernaus i turki - straż Grobu Pańskiego w parafii Dobra** oraz **Umiejętność wykonywania pisanek techniką drapaną – kraskę z Krasnegostawu i okolic**. Obecnie na Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego znajdują się 122 wpisy.

Niedźwiedzie wielkanocne z Góry

Niedźwiedzie wielkanocne w Górze (woj. wielkopolskie) to ponadstuletni zwyczaj o udokumentowanej historii sięgającej 1913 roku. W oba dni Wielkanocy przez wieś przechodzi korowód postaci: Baby, Dziada, dwóch Niedźwiedzi, Poganiaczy, Kominiarzy oraz Grajka. W Niedzielę Zmartwychwstania występuje „Stara Ekipa”, w Poniedziałek Wielkanocny natomiast „Młoda Ekipa” (czyli nastolatki dopiero zdobywające doświadczenie i aspirujący do „Starej Ekipy”), dzięki czemu tradycja jest naturalnie przekazywana z pokolenia na pokolenie.

Zwyczaj wyróżnia się bogactwem kostiumów, w tym pracochłonnymi słomianymi strojami Niedźwiedzi przygotowywanymi tygodniami przed świętami. Korowód odwiedza domy mieszkańców, zbiera datki i angażuje całą społeczność, a szczególną atrakcją jest „murzenie”, czyli brudzenie twarzy sadzą. Dla uczestników udział w pochodzie jest zaszczytem i elementem lokalnej tożsamości.

Niedźwiedzie wielkanocne z Góry, fot. Łukasz Maćkowiak

Niedźwiedzie wielkanocne z Góry, fot. Łukasz Maćkowiak

Niedźwiedzie wielkanocne z Góry, fot. archiwalna

Procesja Bożego Ciała z tradycją dywanów kwiatowych w Skęczniewie

Zwyczaj układania dywanów kwiatowych w Skęczniewie - wielopokoleniowy zwyczaj mieszkańców parafii pw. Świętej Trójcy - powstał tuż po II wojnie światowej jako wyraz wdzięczności mieszkańców za ocalenie miejscowości. Rozwinął się dzięki ks. Karolowi Mendeli, który przywiózł inspiracje ze Spycimierza, oraz kolejnych duszpasterzy wspierających i utrwalających tradycję. Od dziesięcioleci mieszkańcy przygotowują kwiaty, trociny i wzory, gromadząc materiały na kilka dni przed uroczystością.

W Boże Ciało cała społeczność (dzieci, dorośli i seniorzy) układa wielometrowe kompozycje z naturalnych materiałów, tworząc pasy o długości kilkuset metrów. Wzory mają charakter religijny, florystyczny i geometryczny, a ich wykonanie wymaga precyzji i wspólnego wysiłku. Dla mieszkańców parafii Skęczniew to nie tylko forma religijnej ekspresji, ale również ważny moment integracji, przekazywania tradycji młodszemu pokoleniu oraz budowania poczucia wspólnoty. Każdego roku udział w przygotowaniach i samym wydarzeniu traktowany jest jako zaszczyt i wyraz przywiązania do lokalnego dziedzictwa.

Procesja Bożego Ciała z tradycją dywanów kwiatnych w Skęczniewie, fot. P. Gąsiorek

Procesja Bożego Ciała z tradycją dywanów kwiatnych w Skęczniewie, fot. P. Gąsiorek

Procesja Bożego Ciała z tradycją dywanów kwiatnych w Skęczniewie, fot. P. Gąsiorek

Procesja emaus i turki - straż Grobu Pańskiego w parafii Dobra

W parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Dobrej od pokoleń kultywowane są unikatowe zwyczaje wielkanocne, tworzące spójny i głęboko symboliczny rytuał świąteczny.

Procesja Emaus wyrusza w Poniedziałek Wielkanocny o 5.30 rano, gromadząc mężczyzn w różnym wieku na 12-kilometrowej wędrówce wokół miejscowości. Pątnicy zatrzymują się przy osiemnastu krzyżach, wykonują tradycyjne gesty symboliczne, modlą się i śpiewają. Wydarzenie nawiązuje do ewangelicznej drogi uczniów do Emaus i ma charakter głęboko duchowy.

Drugim filarem wielkanocnych obchodów są Turki – Straż Grobu Pańskiego działająca w Dobrej od 1882 roku. Formacja o wojskowym charakterze pełni rolę od Wielkiego Piątku do Zesłania Ducha Świętego, ubrana w charakterystyczne czerwone mundury wzorowane na umundurowaniu żołnierzy tureckich. Obecność Turków nadaje uroczystościom podniosły nastrój i stanowi nieodłączny element lokalnej tradycji.

Procesja emaus i turki - straż Grobu Pańskiego w parafii Dobra, TURKI fot. SPZD

Procesja emaus i turki - straż Grobu Pańskiego w parafii Dobra, EMAUS, fot. Jacek Gajewski

Procesja emaus i turki - straż Grobu Pańskiego w parafii Dobra, TURKI zdjęcie archiwalne, fot. Piotr Borycki

Umiejętność wykonywania pisanek techniką drapaną – krasek z Krasnegostawu i okolic

Kraski to tradycyjne pisanki tworzone poprzez ręczne wydrapywanie wzoru na jajach barwionych w odwarze z łupin cebuli, co nadaje im odcienie czerwieni, brązu i wiśni. Wzory przedstawiają motywy geometryczne, solarne, roślinne i religijne, a ich płynne linie i kontrastowe zestawienie kolorów tworzą efekt o wyjątkowym, malarskim charakterze.

Do wykonywania krasek używa się ostrych narzędzi – żyletek, nożyków czy skalpeli – a każdy etap pracy, od doboru jaj po precyzyjne drapanie, odbywa się ręcznie. Tradycja przekazywana jest w rodzinach i lokalnych społecznościach, gdzie zachowuje swój dawny kanon, jednocześnie pozwalając twórcom na indywidualne interpretacje. Kraski pozostają jednym z najbardziej charakterystycznych przykładów lokalnego pisankarstwa w Polsce.

Umiejętność wykonywania pisanek techniką drapaną – krasiek z Krasnegostawu i okolic, fot. fot. Sylwia Czaplą

Umiejętność wykonywania pisanek techniką drapaną – krasiek z Krasnegostawu i okolic, fot. Stanisław Kliszcz

Umiejętność wykonywania pisanek techniką drapaną – krasek z Krasnogostawu i okolic, fot. Stanisław Kliszcz

Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Ratyfikowana przez Polskę Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego zobowiązuje Państwa-Strony do prowadzenia inwentaryzacji tradycji obecnych na ich terytorium. Wpisy na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego pozwalają na dokumentowanie różnorodnych praktyk kulturowych oraz promują ich ochronę i kontynuację.

Za prowadzenie listy odpowiada Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Wszystkie społeczności, grupy i osoby praktykujące tradycje niematerialnego dziedzictwa mogą zgłaszać swoje propozycje do wpisu. Obecnie Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego liczy 122 wpisy, w tym cztery najnowsze, które przedstawiamy powyżej.

Więcej o niematerialnym: <https://niematerialne.nid.pl>